

PORTMANY (Sant Antoni, Eiv.)

És ben conegut que és el nom popular, principal, i el més antic de la vila cabdal de la costa occidental de l'illa, també anomenada Sant Antoni, i del quartó que en depenia. És cosa tan tractada, que a penes val la pena de fer constar que ve del ll. PORTUS MAGNUS 'el port gran', ben adequat a aquesta gran badia. I a penes convindrà indicar que amb aquest nom (o en la forma llatina *Portu-Magno*) figura en el Rep. de c. 1240; o en documents on es refereix a tot el quartó, com les afrontacions de 1294, on es parla de la visura que hi féu *Martinus Portmany*, escrivà del batlle d'Eivissa pel paborde de Tarragona; també llavors consten els «hòmens del Cuartó de *Portmany*», i ja el 1248 el batlle concedia en establiment un tros de terra a *Martinus de Portmany* «in Rabato Evice» (MACABICH, *Hist. de Ibiza* I, 108-109 i n. 50).

En aquesta frase, i aquest mot *rabato*, hem d'endevinar un equivalent del cat. eivissenc *quartó* 'quarta part', derivat de l'àrab comú *'arba'* '4'; probablement *râbi'â'* («quatrième» en els diccionaris); on, en la frase en estat constructe, «fi *râbi'at* Ebisa» 'en la quarta part d'Eivissa', el «*ta* marbuta» ha de sonar, però s'omet la *i* medial (darrere *â*) segons la pronúncia de l'àrab vulgar.

PORTOCOLOM (Felanitx, 41, d-10), PORTOPÍ (Palma, 25, g-5),
PORTOPETRO (Santanyí, 43, b-9), PORTO-SALÈ (Formentera)

Noms d'aspecte mossàrab, i en part pot ser cert si bé d'alguns d'ells es creu que són més aviat imitació del mossarabisme (com *Porto-cristo*, vegeu *CTMall.*). Coromines creu que cal acollir amb més escepticisme la fàcil suposició d'una imitació italiana, a què han propendit excessivament, àdhuc respectables erudits. *Porto-salè* veïnat i portet a la costa O de Formentera, en tot cas, no és un derivat de *sal*, car es pronuncia amb *š*. Cf. *Benisale* alqueria del quartó de Benissàmid en el Rep. d'Eivissa (ratlla 102 de l'original); Coromines, *EntreDL* II, 223, conjectura que prengué nom de *Salé* el port marroquí de Rabat, i que, en part, fos de fonètica mossàrab; supervivent del període de quasi-despoblació de l'illa, en els segles XVI-XVII; com sigui que aquest temps havia de ser conegut i visitat pels navegants de les costes veïnes.

Portus Pini o *Pineus* és un dels noms que figuren en el *Liber Maiolicinus* del segle XII, crònica en llatí dels aliats pisans que amb Ramon Berenguer III desembarcaren a Mallorca amb l'intent de fer-ne fora els sarrains (veg. la nota 24 de la *Cloenda* infra). En altres textos primerencs (cf. el